

Futbol sota sospita

Les acusacions sobre corrupció que quatre vicepresidents de la FIFA han vessat contra el seu president, Joseph Blatter, han encès una vegada més la foguera de les vanitats sobre els dirigents de l'esport rei del planeta. No és una notícia que ens agafi desprevinguts. Les desorbitades xifres que mou el futbol, la notorietat que atorga seure a la llotja d'un camp cinc estrelles o el contacte permanent amb el poder són temptacions massa llamineres.

El futbol és aparentment atractiu, però la història ens diu que massa vegades ha provocat indigestions. La política esportiva de la Federació Internacional de Futbol (FIFA), de la Unió Europea de Futbol (UEFA) o de les mateixes federacions estatals ha estat moltes vegades en mans de personatges que han tergiversat les normes elementals de l'ètica de l'esport.

Futbol, qüestió d'estat. Europa i Brasil tenen el poder del futbol mundial des de fa molts anys. Ni l'eclosió del futbol a Àsia, als Estats Units o a l'Àfrica ha aconseguit que el poder de decisió es mogui del vell continent, això sí, amb continuats favors cap a Brasil, un país tradicionalment futbolístic i sense el qual no s'entendria la magnitud d'aquest esport. La geopolítica del futbol és més evident a Europa que a cap altra part del planeta. Fa uns mesos, per exemple, la Federació Espanyola de Futbol va pressionar la UEFA perquè no reconegués Gibraltar com a membre de ple dret. Tot i que Gibraltar va demanar ser admesa oficialment, el Ministeri d'Afers Estrangers espanyol va elaborar un informe esgrimint raons polítiques, econòmiques i esportives perquè aquest territori ibèric en mans de la Gran Bretanya no pogués competir mai contra Espanya. La UEFA, però, estava decidida a oficialitzar el futbol gibraltarenc. I no va ser fins que Espanya, una primera potència futbolística a Europa, amenaçà de retirar els seus clubs de les competicions internacionals, que la UEFA va fer marxa enrere.

Evidentment, la sang no hagués arribat al riu si Gibraltar hagués estat admesa. I diem la sang expressament, perquè dos

països, **Salvador i Honduras, es van** tenir de vermell l'any 1969 arran d'un partit de futbol. Al crit de "Venjarem aquest resultat!", aquests dos estats centramericans van viure un conflicte que va durar cent hores i que va costar la vida a unes 6.000 persones! L'únic cas més proper succeeix a l'estat espanyol l'any 1995 quan la nova Llei de l'Esport condemna dos clubs, el Celta de Vigo i el Sevilla, a descendir a Segona Divisió B per no haver fet quadrar els seus comptes. L'agost d'aquell any, la població de les dues ciutats surt al carrer per condemnar la decisió i amenaça de provocar aldarulls a Madrid. Les forces polítiques s'espanten i demanen als poders esportius que hi posin solució. Finalment, per decret, Sevilla i Celta continuarien a Primera Divisió. La força del futbol, insistim.

Futbol, qüestió ètica. El nou sistema de traspasos aprovat per la FIFA, la UEFA i la Unió Europea fa poc més d'un any posava punt final a una llarga i dura polèmica sobre el tractament que els clubs i les federacions exercien sobre els joves esportistes, utilitzats com a moneda de canvi a l'hora d'intercanviar o incorporar jugadors. L'acord compensa els clubs que es dediquen a la formació de jugadors i sanciona aquells que es desfacin dels més joves de 18 anys sense haver complert tres cinquenes parts del seu contracte. Si aquest acord arribava l'any 2001 també vol dir que fins aleshores tothom havia fet els ulls grossos en la compra-venda de joves jugadors. La mateixa comissària europea d'Educació i Cultura, Viviane Redding, admetia que els futbolistes joves havien estat tractats com a esclaus per culpa de la intransigència de la FIFA. I fins que

Joseph Blatter i Lennart Johansson, presidents de la FIFA i la UEFA respectivament. Al seu costat, el màxim mandatari del futbol espanyol, el basc Àngel Maria Villar, qui disposa de xofer, dietes diàries i paga extra mensual. Els futbolistes no són els únics milionaris gràcies a l'esport.

la Unió Europea no va actuar, no s'ha aconseguit canviar la mentalitat dels patricis de la FIFA –i la UEFA– que estaven d'acord a oferir contractes miserables als jugadors en formació amb clàusules astronòmiques en cas de ser traspassats. D'aquesta manera, el futbol europeu va tenir la barra de provar jugadors de països econòmicament desafavorits amb l'excusa que tindrien una vida nova amb el futbol com a eix vital. La mentida estava servida. Si el noi no era prou bo, se l'expulsava i el club se'n desdeia del tot. Amb aquesta poca ètica no és estrany que apareguin pàgines web –com www.passthrough.com– que es dediquin a vendre passaports comunitaris per 42.000 euros. Per a molts representants de jugadors aquesta era una fórmula ràpida i relativament barata per “europeïtzar” un noi africà, posem per cas, i afavorir així la seva contractació en algun club europeu.

Aquestes operacions entre representants i clubs, amb el consentiment dels màxims òrgans esportius, que ben poc han fet per evitar-les, són moltes i variades. A l'Uruguai, per exemple, no es paguen impostos en els traspassos de jugadors. Aquesta particularitat ha fet que molts futbolistes de qualsevol país ame-

ricà fitxin per un club uruguaià –normalment clubs modestos que fan de tapadora– a fi que el seu traspàs sigui net d'impostos, una qüestió que afavoreix el club comprador –normalment europeu– i el representant del jugador. Així, clubs com el Central Espanol i el Fénix incorporen cada any un munt de jugadors que seran traspassats a les darreries de la temporada. En la pràctica vol dir que el Reial Madrid va pagar l'any 1996 1.500 milions de pessetes per fer-se amb els serveis del brasiler Zé Roberto, que unes setmanes abans havia fitxat pel Central Espanol a canvi de 760 milions, provinent de La Portuguesa, un club brasiler.

Futbol, qüestió de diners. L'expresident de la FIFA, el brasiler Joao Havelange, fou acusat de figurar en una llista de beneficiaris del joc il·legal. Aquest escàndol es destapava l'abril del 1994. Segons el diari *Jornal do Brasil*, Havelange va finançar despeses personals amb diner negre provinent de les mans brutes dels “bicheiros cariocas”, banquers del joc il·legal i considerats com els caps de la màfia brasilera. Els bicheiros financen la majoria d'escoles de samba carioques. Es dediquen al suborn i a les apostes. I uns 18.000 dòlars van

anar a parar a la butxaca d'Havelange per gentilesa dels capos locals. Segons investigacions fetes per la Procuraduria General de la República, es va descobrir aleshores que unes cent persones (polícies, jutges, periodistes, fiscals, polítics, artistes i empresaris) s'havien beneficiat dels diners il·legals. El nom d'Havelange en aquesta llista va despertar una forta polèmica al Brasil.

L'estiu del 1995, la UEFA va redactar un document intern, anomenat “Visió”, segons el qual es proposava reorganitzar el futbol mundial i despolititzar les relacions entre la FIFA i les confederacions continentals. Quedava palès que des de Suïssa, país que acull el màxim òrgan de poder del futbol europeu, es veia la FIFA com un organisme poc democràtic i amb interessos polítics a l'hora de designar un país com a seu d'una fase final d'un Campionat del Món. A més, la UEFA proposava que, per evitar suspicàcies, cada quatre anys el Mundial de futbol se celebrés en un continent diferent. No cal dir que l'aleshores president de la FIFA, Joao Havelange, va fer cas omís a aquesta suggerència. I que el campionat que organitzen aquests dies el Japó i Corea del Sud és el primer que se celebra fora d'Europa i Amèrica.

Històricament, la FIFA i la UEFA s'han tirat els plats pel cap. I els diners n'han estat el motiu. No els importa que els clubs i els aficionats hi surtin perdent. La qüestió és saber qui és més poderós. L'any 1999 es va produir una lamentable picabaralla entre el president de la FIFA, Blatter, i el de la UEFA, el suec Lennart Johansson. Després de l'estiu, la UEFA va proposar crear la Copa de les Nacions, un torneig de seleccions que es disputaria anualment i durant tot l'any. Els diners semblaven garantits. Era, sobretot, un mecanisme de competència amb la FIFA, que unes setmanes abans havia proposat celebrar el Mundial cada dos anys, a més d'un nou campionat del món entre clubs. Els diners, provinents sobretot de la televisió i dels espònsors, havien embadalit la cort de Blatter. Els diners que mou la Lliga de Campions a Europa havien enlluernat Johansson i la seva colla. Què va passar? Que els grans clubs europeus —els anomenats G-14—, farts que els seus jugadors hagin de disputar tants partits l'any, van amenaçar de crear una Superlliga europea privada i desentendre's de la UEFA i la FIFA. Ambdues entitats veien que les 14 gallines dels ous d'or s'escarotaven, van abaixar el cap i decidiren no canviar l'actual sistema de competicions. Millor assegurar els ingressos actuals que no pas perdre'ls, devien pensar. Diners per damunt de l'esport. Una constant molt perillosa en el món del futbol.

Tapie, el frau al descobert. En el món del futbol tot es pot comprar. Per desgràcia aquesta és una trista realitat que va mirar d'emfasitzar l'empresari francès Bernard Tapie quan, als anys noranta, es va fer càrrec de l'Olimpic de Marsella. Quan la justícia el va interrogar, *L'Équipe Magazine* en va fer un llarg article on s'explicava els jocs malabars de Tapie per aconseguir la glòria. Durant molt de temps, Tapie va pagar als seus jugadors amb diner negre en forma de préstecs ficticis del club als jugadors. Però la dualitat contractual amb les estrelles del futbol no és pas una qüestió d'algun directiu il·luminat. Ni cal anar gaire lluny per trobar casos tan poc ètics com el de Tapie.

Abans que la pilota rodés al Japó i Corea, la FIFA ja havia traçat les claus del futur.

L'any 1990 la Federació Espanyola de Futbol, sempre contrària als dobles contractes (un de federatiu i un altre per drets d'imatge) que practicaven els clubs, va pagar les primes als jugadors de la selecció espanyola a través de societats fictícies, empreses que es creaven únicament per a desgravar impostos. I l'any 1992, Àngel María Villar, president de la Federació Espanyola, autoritzava que el seleccionador, Javier Clemente, tingués un doble contracte: 42 milions de pessetes "oficials" i 63 que la Federació pagava a una societat a la qual Clemente havia cedit els seus drets d'imatge. Es tractava de Relaciones Deportivas, SL, que, en realitat, era el mateix Javier Clemente. D'aquesta manera, l'exseleccionador d'Espanya es va embutxacar 13 milions de pessetes, la xifra que es va estalviar de pagar a Hisenda, ja que el fisc és més benèvol amb els contractes d'imatge que amb els federatius. I tot plegat amb el consentiment del màxim òrgan directiu del futbol estatal, que avui encara és presidit per la mateixa persona, Villar, que, a més, és ara vicepresident de la FIFA.

Sense abandonar la Federació Espanyola i el seu president, l'any 1996 el periodista Miguel Àngel Nieto publicava al llibre *Negocio redondo*, el gran negoci de Villar. Segons Nieto, Villar

ha cobrat de la federació espanyola despeses en concepte de transport tot i que disposa d'un vehicle amb xofer; de dietes durant els 365 dies de l'any en comptes dels 180 màxims que fixa l'ordenament fiscal, ja que al·lega que la seva residència és a Bilbao, però que ha de viure a Madrid. I, a més, ha rebut una paga extra mensual per mantenir el seu pis de lloguer a Madrid, quan en té un altre de propietat a la capital de l'estat. Tot un escàndol que en el seu dia es va voler deixar passar per alt "pel bé del futbol espanyol".

De fet, el tema de les despeses dels màxims directius del futbol és dels més polèmics. L'any 1994, l'avui president Joseph Blatter va tirar endavant un pla econòmic a fi d'augmentar les dotacions pressupostàries destinades als viatges i despeses dels màxims executius de la FIFA. Segons el dominical anglès *The Sunday Times*, el mes de juliol del 1994, Blatter, que fou elegit per a un càrrec "a mitja jornada" (és a dir, sense dedicació exclusiva) i sense sou, va rebre uns 400 milions de pessetes per gestionar la seva oficina privada durant quatre anys. O el que és el mateix, un 70% més que el seu predecessor, Joao Havelange.

Els diners solen ser un mal company de viatge del futbol. Fa uns mesos sortia la notícia que la federació noruega de futbol sancionaria durament els futbolistes d'aquest país si no signaven un contracte de patrocini amb vint empreses que mantenien relacions comercials amb la federació. Des d'una cadena de supermercats fins a una companyia d'avions, passant per una firma esportiva, els jugadors no podrien anar amb la seva selecció si no se sotmetien als criteris comercials de la federació.

En el futbol espanyol la situació és força diferent: els jugadors de la selecció estatal han de vestir sempre —tant al terreny de joc com fora— roba esportiva d'una sola marca. Això sí, a canvi d'un 40% del contracte de patrocini. L'única part de l'equipatge que és de lliure elecció són les botes. Les encarregades de fer els gols, l'autèntica màgia del futbol.